UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Aurea Rosa id est preclarissiam[!] expositio sup[er] euangelia totius anni: de Tempore [et] de Sanctis. tam s[ecundu]m ordine[m] Predicato[rum] q[uam] s[ecundu]m Curia[m]

Mazzolini, Silvestro

[Augsburg], 31. Okt. 1510

VD16 M 1750

D[omi]nica prima in Quadra. Text[us] eua[n]g. Mat. iiij.

urn:nbn:de:hbz:466:1-70429

Visual Library

ex oppoſito ſpius galilee (Et applicuerūt. Cūq; egreſſi eſſent de naui: continuo cognouerūt eū).ſ. ipſi geneſareni: ꝛ h ſm Bedam vl' ex ſignoꝝ magnitudine: vl' etiam quia pluribꝫ erat facie notus. ꝛ oñderunt iſti magnā fidem ad dñm ſm Bedā: in h ꝙ nō fuerunt cōtenti ſalute pñtiū infirmorū: ſed miſerūt ad alias per circuitū ciuitates: vt oēs currerēt ad medicū. Vñ ſb; dicit (Et pcurrētes).ſ. ipſi geneſareni: ſꝫ bedam (vniuerſam regionē illā ceperūt i grabatꝫ) .i. in lectꝫ infirmoꝝ (eos q ſe male habebāt circūferre vbi ſciebant eū eſſe) ita ꝙ vt dicit Tho. non inuitabant euꝫ ad iſirmos: ſed deferebant ad illum. (Et q̄cunq; introibat in vicos aut in villas aut in ciuitates: in plateis ponebant infirmos: ꝛ deꝑcabant eum vt vel fimbriā veſtimēti eiꝰ tangerent.) Chrs em̄ tanq; iudeus ꝛ habitu iudaico vtens: habebat fimbrias in angulis pallij ſui: iuxta p̄ceptū qđ mandauerat dñs Num. xv. vt ꝓplus iſrl' ſicut carne per circūciſionē: ita ꝛ veſtitu per huiuſmodi fimbrias ab alijs populis eēt diſtinctꝰ (Et quotq̄t tangebant eum: ſalui fiebāt) merito ſue fidei diſpoſitiue: ꝛ ꝑtāte chriſti effectiue. In hac pte eſt documētū in ſenſu anagogico. q2 genezareth iterpretatur initium natiuitatꝫ. ꝛ ſignificat tempꝰ quo quis ingredit regnum dei et naſcitur vite eterne. Et tunc videntes chriſtum cognoſcent eum q̄ntum ad omnia que nunc d illo credunt. quia viſio erit in patria de his que credimus in via. ꝛ ſanabunt tunc ꝑfecte oēs iſirmi deuoti chro. Hiero. Qđ at dicit: quotquot tangebant eū ſalui fiebāt: implebit quando fugiet dolor et gemitꝰ. Hec ille. id eſt in die reſurrectionis.

Moraliter iſta nauis ſignificat penitētiam. quia penitētia hominē portat ad celum ꝛ portum paradiſi ꝯtinue: ſiue dormiat: ſiue vigilet: ſiue comedat: ſiue ieiunet: ſiue quieſcat: ſiue moueat. quia vere penitens: oia iſta in deū ordinat ꝛ ꝓpter eū facit. Jō em̄ dormit vt ad laudādū deū exurgat: ꝛ ꝯſequēter in oibꝫ talibꝫ meret. Qui in hac ſūt naui patiunt q̄ttuor aduerſa.ſ. Ventū tētationū a diabolo. Phātaſmata illuſionū ſeu vanitatū a carne. Vndas ꝑſecutionū a mundo. Ignorantiā diuinorū a p̄ſenti ſtatu. quod notat: quia erat ſero. Sed cōtra iſta ꝑicula habēt multa adiutoria. Primū eſt fiducia de deo ꝯtra diabolum quam deꝰ dat. quia dixit chrꝰs: ꝯfidite. Scđm eſt oratio clamoſa contra phātaſmata malaꝝ cogitationū: q2 clamauerunt. Tertiū eſt aſſidua meditatio dñice paſſiōis: qđ notat cum dr ꝙ ſanabātur tangētes fimbriā veſtimēti chriſti. vltimū veſtimenti ſiue corporis: quod ē paſſio: q̄ fide ꝛ deuota meditatiōe tangit tangit. Et hoc eſt ꝯtra amaritudinē mūdi. Quartum eſt illuminatio diuina cōtra ignorantiā: quia venit quarta vigilia noctꝫ. i. infūdit cognitionē mediam inter claram btōꝝ ꝛ tenebroſam viatoribꝫ naturalē.

Dñica prima in Quadra. Textꝰ euāg. Mat. iiij.

Ductus eſt ieſus in deſertum a ſpū vt tentaret a diabolo. Et cum ieiunaſſet quadraginta diebꝫ et quadraginta noctibus poſtea eſuriit. Et accedens tentator: dixit ei. Si filiꝰ dei es dic vt lapides iſti panes fiant. Qui reſpōdens dixit Scriptū eſt: Non in ſolo pane viuit homo: ſed in omni verbo quod procedit de ore dei. Tūc aſſumpſit eum diabolus in ſanctā ciuitatem: et ſtatuit eum ſupra pinaculum templi: et dixit ei. Si filius dei es: mitte te deorſū: ſcriptum eſt em̄: Quia angelis ſuis mandauit de te: et in manibꝰ tollent te: ne forte offendas ad lapidem pedem tuū. Ait illi Jeſus rurſum. Scriptuꝫ eſt. Non tentabis dominuꝫ deum tuum. Iterum aſſumpſit eum diabolus in montē excelſum valde: et oſtendit ei omnia regna mūdi et gloriā eorum: ꝛ dixit illi. Hec

oĩa tibi dabo ſi cadẽs adorau*e*/
ris me: Tũc dicit ei Jeſus. Va/
de ſathanã: Scriptum eſt em̃:
Dominuz deũ tuum adorabis:
⁊ illi ſoli ſerues. Tunc reliquit
eum diabolus: ⁊ ecce angeli ac/
ceſſerunt ⁊ miniſtrabant ei.

Ductus eſt Jeſus in deſertum a ſpũ ⁊c. Mat. iiij. Eſt ſciendum ex doctri
na ſancti Tho. iij. p. q. xlj. ꝙ
cõuenientiſſimũ fuit chriſtũ
tentari. Primo: vt ſicut ſua morte noſtraz
ſuꝑauit: ita nr̃as tentationes ſuparet ſua
tentatione. Secũdo ne etiã ſancti credãt
ſe a tentatiõe imunes. Tertio vt diſcam⁹
in tentatõib⁹ vicere. Quarto vt ↄfidam⁹
de ſua miſericordia: cum ⁊ ipe ſit tẽtatus.
Debuit aũt vt dicit tentari ĩ deſerto: quia
volũtarie ſe obtulit tentatiõi. Ideo debu
it ire ad campũ certamis. i. ſolitudinez in
qua diabolus magis audet iuadere. Nec
tñ ſolũ in deſerto eſt tentat⁹: q̃ſi imagina
rie ⁊ non realiter fuerit in hierl̃m. Debu/
it etiã tẽtari vt dic̃ poſt ieiuniũ. Primo vt
nos ↄtra tentatiões diſcam⁹ armari ieiu
nijs. Scdo vt diſcam⁹ ieiunium diſplice/
re diabolo. Tertio qꝛ ꝓpter eſurie. dia/
bol⁹ ſumpſit audaciã inuadẽdi illũ: cũ eſſ*z*
de diuinitate eius dubi⁹. Quõ aũt illum
diabol⁹ ſtatim tentauerit poſt baptiſmuz
⁊ q̃re tunc voluit tentari eſt multiplex rõ.
vt patebit in hac pte. Quõ ãt illũ cogno/
uit eſſe deũ: ⁊ quõ nõ: in hoc eodẽ euange
lio dicet̃. Conuenient̃ ergo in principio nr̃i
ieiunij ꝓponit̃ nobis euangeliũ de ieiunio ⁊
tentatione chr̃i: in quo tangunt̃ tria pun/
cta iuxta tres tentatiões chr̃i: que fuerũt
circa gaſtrimargiã: inanem gloriam: et ſu
perbiam.

Quantũ ad primũ litteraliter dr̄ (Du/
ctus eſt ieſus). ſ. ſtatim poſt baptiſmũ ſuũ
(in deſertum) quod. ſ. eſt inter hieruſalẽ et
hiericho ſm̃ magi. hiſt. ĩ quo figuraliter
adã incidit in latrones ſm̃ glo. (a ſpiritu)
ſancto ſm̃ Greg. nõ q̃ſi minor p̃cepto aut
p̃rãte maioris: ſed ſm̃ Chryſ. eo modo q̃
aliq̃s rõnabili exhortatõe placat̃. ⁊ hoc. ſ.
ingꝛeſſum homo (vt tentaret̃ a diabolo) q̃a
em̃ vt ait Chryſ. diabolus contra chriſtũ
ire nõ poterat: iõ chr̃s ꝓceſſit ↄtra diabo
lũ. Dat̃ em̃ ei occaſio tentãdi: vt idez ait:
p hoc ꝙ q̃s vadit ad ſolitudinez: qꝛ marie
tunc tentãdo inſtat qñ hoiem ſolitariũ vi/
derit. vnde euã aggreſſus eſt ſolam. Gre.
in homel̃. Sed ſciendum nob̃ eſt ꝙ trib⁹
modis tentatio agit̃: Suggeſtione: dele/
ctatione: conſenſu. Et nos cũ tẽtamur ple
rũq; in delectationẽ aut in ↄſenſum labi/
mur. qꝛ d̃ carnis pctõ ꝓpagati: ĩ nobiſipis
gerim⁹ vñ certamia toleram⁹. De⁹ ꝟo
q̃ in vtero virginis incarnat⁹ in mũdũ ſine
pctõ venerat: nihil ↄtradictiõis ĩ ſemeti/
pſo tolerabat. Tẽtari g̃ p ſuggeſtionẽ po/
tuit: ſed ei⁹ mẽtẽ pcti delectatio ñ momor
dit: atq; ĩdo oĩs diabolica illa tentatio fo
ris nõ int⁹ fuit. Hec ille. Et itẽdit ꝙ chr̃s
fuit cõcept⁹ ſine pctõ originali: ⁊ ↄſeq̃nter
nõ habuit fomitẽ. i. habitualẽ cõcupiſcen
tiam ſeu malã inclinationẽ ſicut nos habe
mus. Vñ eius vires nõ ꝓrũpebãt in actũ
niſi ſm̃ rõnis impium (Et cum ieiunaſſet
xl. diebus) ita. ſ. ꝙ nullũ cibũ in toto iſto tẽ
pore ſumpſit: vt dr̄ Lu. iiij. imo nec eſurijt
vt innuit h̃ btũs Mat. q̃ dicit ꝙ cum ieiu
naſſet q̃dragintа dieb⁹ ⁊ quadraginta no/
ctib⁹ (poſtea eſurijt) q. d. non ante hoc tem
pus illuz eſuriſſe: ſicut ſm̃ aliquos eſurijt
Moyſes ⁊ Helias. Nõ aũt vltra trãſiuit
ſm̃ Chryſ. in Home. ne icredibilis videi/
ret̃ carnis aſſumptio: ⁊ etiã vt alij dicunt:
q̃tinus eius diuinitas diabolo celaretur.
Nam etiã Moyſes ⁊ Helias tanto tpe ie
iunarunt: qui tñ puri hoies fuerunt. Sed
q̃re moyſes: helias: ⁊ chr̃s. xl. diebus ieiu
narũt: et ſimilr̃ nos tanto tpe ieiunamus:
Ad hoc dico ꝙ nos hunc numeꝝ obſerua
mus ĩ ieiunio multiplici cauſa. Primo qꝛ
chr̃s illud multiplr̃ cõſecrauit. ſ. ſua conce
ptione. qꝛ q̃dragita ſeptimanis fuit in vir
ginis vtero. ſua p̃dicatiõe: qꝛ. xl. menſibus
p̃dicauit in mũdo: ſua ieiunij obſeruatõe:
quia. xl. diebus ieiunauit ĩ deſerto. ſua paſ
ſione: quia q̃draginta horꝫ iacuit in ſepul
cro. ⁊ ſua reſurrectiõe: quia poſt illã q̃dra
ginta dieb⁹ fuit cum diſcipulis in mundo.
Scdo qꝛ per hunc numeꝝ ſeruimus deo
de corpe noſtro. Quia em̃ corp⁹ nr̃m con/

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ſtat ex q̄ttuoꝛ elemētꝫ: ꝛ ꝑ voluptates eiꝰ
trāſgredimur decē p̄cepta legis: idō q̄ter
decies carnē nr̄am affligimꝰ. Itē Tertio
qꝛ ꝑ hūc numeꝝ ſuimꝰ deo de tp̄e noſtro
dando decimā. Nā a p̄nti die vſq̃ ad pa/
ſca ſunt ſex hebdomade: a qb' ſi ſubtrahā/
tur ſex dies dn̄ici in qb' minime ieiunamꝰ
remanent .xl. dies abſtinentie: q̄ ſunt deci
ma pars anni: q̄ habꝫ .ccclxvj. dies cōple/
tos q̄dē ſi ſit annus biſſextilis: incōpletos
ꝟo ſi cōis. qꝛ annꝰ ſolaris habet dies .ccc/
lxvj. et .vj. horas. Itē Quarto: qꝛ ꝑ hūc
ſuimus deo de opib' noſtris. qꝛ oꝑa nr̄a
debent eſſe circa adimpletionē decē p̄ce/
ptoꝝ ꝛ q̄ttuoꝛ euangelioꝝ. Iſte tres vlti
me rōnes ſunt beati Greg. in homel. Itē
Quinto ſm Aug. qꝛ ptes aliq̄te .xl. ſunt .j.
ij. iiij. v. viij. x. ꝛ .xx. que ſimul iuncte faciūt
l. Status aūt beatitudis etiā .l. dieb' p̄fi/
guraꝫ. ſ. a paſca ad Pentecoſt. In hoc er/
go ſignificaꝫ ꝙ ꝑ .xl. dies pn̄ie ad felicita/
tē eternā ꝯſcēdimus. Chriſtus aūt nume
rū iſtū ſuauit vt daret formā ꝛ mēſurā ie
iunio noſtro: ſm Chryſ. ſup Mat. Vn̄ ꝛ
ſm mag. hiſto. nō ieiunamus ſtatim poſt
epiphaniā vt chr̄s: ſed circa .xl. dies poſt:
vt oſtendaꝫ ieiuniū noſtruꝫ a chr̄i ieiunio
deriuarū. Moyſes aūt ꝛ Heli. iſtū nume
rū obſeruarūt in figurā ieiunij chr̄i. Diſ/
ferebat aūt ieiuniū illoꝝ a ieiunio chriſti.
Primo ſm Aug. qꝛ illi nō ieiunauerūt ex
ꝟtute ſua vt chr̄s. ſed Moyſes q̄dē ſuſtē/
tabaꝫ eloq̄o dei: vt patꝫ Exo. xxxiij. He
lias aūt fortitudine cibi p̄aſſumpti. iij. Re
gū. xix. Scd̄o iuxta Chryſ. qꝛ illi ieiunā/
do eſuriebant: nō aūt chr̄s: ſed poſt ieiu/
niū: vt dicitur (ꝛ quadraginta noctibus.)
Hoc dꝛ ſm ſ. Tho. ſup Mat. ne q̄s eum
crederꝫ nocte comediſſe: vt comedūt ſara
ceni tēpe ſui ieiunij (Poſtea eſuriit) Et h̄
ſm Chryſ. ꝛ ſan. Tho. vt diabolus tentā
di audaciā ſumeret. qꝛ eſuries eum veruꝫ
hoīem demōſtrabat: ſicut ieiuniū .xl. die/
rum ſine eſurie arguebat diuinā ꝟtutem.
Ad intellectū aūt ſequentiū eſt ſciendū
ex doctrina ſcti Tho. iij. p. q. xlvij. ꝙ ma/
iores i ꝑplo iudeoꝝ cognouerūt chr̄m eſſe
chriſtū ſicut ꝛ demones: vt dꝛ in libro no/
ui ꝛ veteris teſta. ſꝫ nō cognouerūt chr̄m
eſſe filiū dei per naturā. qꝛ ſi cognouiſſent
nunq̄ dn̄m glorie crucifixiſſent. j. Coꝛ. ij.
Iſta tn̄ ignorantia fuit affectata q̄damo/
do: qꝛ ꝑuertebāt euidentia ſigna: ꝛ nole/
bāt ꝟbis credere ſaluatoris. Minores au
tē neq̄ dei filiū neq̄ chr̄m eū eſſe cogno/
uerūt. Etſi aliq̄n dubitauerūt ꝙ eſſꝫ chr̄s
ꝓpter ſignoꝝ frequētiā: tn̄ a p̄ncipib' de/
cepti ſunt: Sed ꝯtra: qꝛ coloni cognoue/
rūt eū eſſe heredē. i. chr̄m in lege p̄miſſuꝫ
vt Mat. xxj. patet. ergo cognouerunt eſſe
filiū dei: qꝛ de eodē dꝛ: Dabo tibi gentes
hereditatē tuā. ꝛ ego hodie genui te. Et
Chryſ. etiā dicit chr̄m in cruce nō oraſſe
ꝑ eis q̄ ſciebāt ſe filiū dei crucifigere. Ad
hoc dꝛ ꝙ iſta ꝓbāt ꝙ eū cognouerūt filiū
dei ꝑ grām excellentē inter hoīes oēs: nō
aūt ꝑ naturā. Vel cognouerūt dei filiū il
lū eſſe. i. ꝯgnoſcēdi ſufficiētia ſigna habue
runt. Hec ex ſ. Tho. Et videꝫ idē dicen/
dū de demōe ꝙ nō cognouit certe eū eſſe
filiū dei. etſi aliq̄n h̄ dicebat ꝑ os obſeſſo/
rū: loq̄baꝫ ſuſpicādo ſm btm̄ Tho. iij. di.
xxx. q. ij. ar. j. et. iij. pte. q. xxix. ar. j. ad ter/
tiū. Sed ꝯtra ſcm̄ Tho. arguit Nico. de
Ly. qꝛ in multis locis ſcp̄ture exp̄ſſe hꝫ ꝙ
chr̄s eſſet deꝰ: ideoq̄ cognouerūt eū eſſe
chr̄m. Ad hoc dico ſolutōem patere ex di
ctis. Probat em̄ argumentū ꝙ cognoue/
runt eū eſſe filiū dei ꝑ grām vel deū ꝑtici/
patiue eo mō q̄ dꝛ in pſ. Ego dixi dij eſtꝫ
Et rō huiꝰ eſt. qꝛ hebrei nō ſolū moderni
ſed etiā antiq̄ exiſtimātes im poſſibilē eſſe
vnionē diuinitatis ad hūanitatē: credide/
runt oēs ſcripturas aſſerētes deitatē chri/
ſti tranſſumptiue ꝛ metaphorice loq̄. Vn̄
ſm eūdē Nico. de Ly. Matth. xxj. ex iſtis
ſcripturꝫ iudei nō habebāt noticiā euidē/
tē de chr̄i diuinitate: ſed ꝯiecturalē. Et in
q̄ſtione ꝯtra iudeos tenet ꝙ ex ſcripturis
nō pōt ꝯcludi efficaciter ꝛ inſolubiliꝫ di/
uinitas chr̄i: ſed apparēter ꝛ rōnabiliꝫ tm̄
Eſt aūt in iſta materia magna ꝯcertatio
inter p̄dictū Nico. ꝛ Pau. bur. ꝛ replicato
rē. quā vide ſi vis Matt. xxj Cā h̄ ꝙ dia
bolus voluit tētare chr̄m ſm oēs vna fuit
vt eū p̄cipitaret i pctm̄ ſi poſſet. ſꝫ alia fu/
it vt cognoſceret aliq̄d qd̄ ignorabat. Et
ſm Nico. de Lyr̄. voluit ſcire ſi eſſet chr̄s
qꝛ cuꝫ videret cōpletas ꝓphetias varias
de tp̄e aduentus chriſti: et videret ſancti/

tatem chꝛi: dubitauit ſi ipe eſſet. Sꝫ hoc
nõ ſolũ eſt ꝯtra ſctm̃ Tho. ſed etiã eſt cõ/
muniter ꝯtra oẽs ſctõs: q̃ dicũt ꝙ voluit
ſcire ſi eſſet filius dei. Vñ Chryſ. ſup hoc
paſſu dicit ꝙ ſciebat eũ eſſe chꝛm̃ ex teſti/
monio ãgeloꝝ ad paſtores: ꝛ ſtelle ad ma
gos: ꝛ Joãnis ad chꝛm̃. Eſt etiã vt vide
tur ꝯtra euãgeliũ. qꝛ Luc. iiij. dꝛ ꝙ demo
nes ſciebãt eũ eſſe chꝛm̃. qð lꝫ ſit dictum
poſt tpus ieiunij chꝛi: tamen nõ eſt rõ q̃re
etiam eo tpe. ſ. ieiunij ſcire nõ potuerint ſi
deus poſt voluit illos hoc ſcire: cũ tũc iã
habuiſſent oẽm cãm ꝛ mediũ ſciẽdi illud
ſcꝫ noticiã ꝓphetaꝝ ꝛ experientiã miraculo
rũ atteſtantiũ chꝛi natiuitatẽ: cuiuſmodi
fuit illuminatio noctis: ꝛ apparitio ſtelle:
ꝛ euãgelizatio angeli ad paſtores: ꝛ hmõi
Vñ ꝛ h nõ dixit: ſi chꝛs es. ſed: ſi filius di
es. Qð iõ dꝛ ſm magi. hiſto. qꝛ audierat
illã vocẽ: Hic eſt filius meus dilect⁹. Di
cendũ eſt ergo ſm magi. hiſto. ꝛ Chryſ. ꝛ
Amb. ꝛ Hiero. et ſ. Tho. ꝛ alios: ꝙ volu
it ſcire ſi eſſet dei filius. qð vſqꝫ ad chꝛiſti
paſſionẽ nunq̃ ſciuit. Et hoc eſt qð dicit
(Et accedens tentator). i. diabolus: cuius
officiũ eſt tẽtare hoies ad malũ: ſm ſctm̃
Tho. ij. di. xxj. q. j. ar. j. Ibi eñ dicit ꝙ ſo/
lius diaboli eſt tentare ad nocendũ: nõ qꝛ
ſemꝑ imediate tentet: ſed qꝛ ꝑmũ hoiem
tentauit ꝛ vicit: ex qua tentatione parata
eſt via alijs tentationib. Vel qꝛ ei ſoli et
mẽbris eius ꝯuenit impugnare ꝟtutẽ cũ
intentiõe occidendi hoiem. Vel qꝛ mun/
do ꝛ carne tanq̃ inſtrumẽtis vtit in ten/
tando. Hec ex illo. Vide etiã de hoc ꝑma
ꝑ. q. cxiiij. ꝛ ij. ij. q. xcvij. Acceſſit aũt in hu
mana effigie ſm magi. hiſt. vt colloq̃ poſ/
ſet cũ chꝛo. Sed q̃re etiã Euã nõ eſt ag/
greſſus in effigie humana? Ad hoc dico
ꝙ ſm ſan. Tho. ij. vbi s. fuit: qꝛ deus vo/
luit: vt Eua eũ magis abhorreret: ꝛ cõſe/
quẽter facilius vinceret. Dicit tñ Beda
ꝙ ſerpens ille eſt de q̃dã ſerpentũ genere
qð faciẽ virgineã habet. Et mgr hiſto. di
cit ꝙ tũc ſerpens rectus incedebat: ſꝫ fuit
in maledictiõe ꝓſtratus. Qð tñ nõ eſt rõ/
nabile. qꝛ ꝟba dei ad ſerpentẽ erant dicta
ad diabolũ: ſm ſanctos. Sed q̃re ſic dia/
bolus ſuadebat: mouẽdo linguã illius ſer
pentis ab extra? Dico ꝙ hoc fuit: qꝛ itus
tentare nõ poterat ꝑ phantaſiã aut alias
vires ſenſitiuas: qꝛ oẽs erãt rõni ſubiecte
ſtante innocentia (Dixit ei. Si filius dei
es. ſ. naturalis: ꝛ ꝑ ꝯſequẽs ei equalis in
poteſtate (dic vt lapides iſti panes fiant)
Lu. iiij. dicit: dic lapidi huic. ꝛ idem eſt. qꝛ
ſi plures demonſtrauit lapides: ꝛ vnũ de
monſtrauit. Sed hic eſt vna q̃ſtio: qꝛ ſm
Amb. ꝛ magi. hiſto. diabolus ex ſcꝑturis
intellexerat filiũ dei venturũ. Aut g̃ filiũ
dei ꝑ gr̃am: aut ꝑ naturã. Si ꝑmũ: quare
vult ſcire an ſit filius dei ꝑ gr̃am: cũ ſciret
eum eſſe chꝛm̃? Si ſcðm: cũ ille ſcripture
que eum dicunt eſſe filiũ dei loquant de
chꝛiſto: ꝛ ipe cognouerit chꝛum: ſequit ꝙ
eum etiã cognouit eſſe filiũ dei ꝑ naturã
Videt g̃ ꝙ ſuppoſito ꝙ cognouerit eum
eſſe chꝛm̃: hec queſtio ſolui nõ poſſit. Ad
hoc dico ꝙ cognouit venturũ filiũ dei ꝛ cre/
didit ꝙ eſſet filius dei per gr̃am. ſed nato
chꝛo: ex multis dubitauit an eſſet fili⁹ dei
ꝑ naturã. ꝛ hoc voluit ſcire: vt ſi inueniſſet
eum filiũ dei ꝑ gr̃am tm̃: ſperaſſet eũ poſ/
ſe ſicut ceteros ſupare. Et licꝫ ſcꝑture de
chꝛo loquentes dicãt eũ eſſe filiũ dei ꝛ de
um: tamẽ ꝛ iudei ꝛ diabolus intelligebãt
hoc dictũ ꝑ excellentiã gr̃e. Et lꝫ de chꝛo
aliqñ dicant in ſcriptura nomina q̃ de ſo/
lo deo dicunt vt tetragrãmaton: tamẽ eis
nõ cõſtabat iſta de ſolo deo dici ſicut nos
modo credimus. Sed cõtra hoc arguit.
qꝛ dicit mag. hiſto. ꝙ ex ſcꝑturis nouerat
ſe ꝑ filiũ dei venturũ ꝑditurũ eſſe ꝑncipatũ
ergo cognouit eũ eſſe talẽ quẽ ſupare non
poſſet: ꝛ ꝯſequenter eſſe filiũ dei ꝑ naturã
Ad hoc dico ꝙ nõ credidit ſe ab illo ſup/
andũ ꝓpria eius virtute: ſed diuina: ſicut
ſupat a ſanctis. ꝛ ſicut idem mag. dꝛ: non
credebat ſe ꝑ illum ꝑdere ꝑncipatum niſi
poſt iudiciũ: ꝛ ideo interim credebat ꝙ eũ
poſſet ſaltem ꝑ aliquod veniale ſupare: et
ad purgatoriũ ꝛ limbum ꝑducere. Sed
poſtq̃ timuit illũ eſſe deũ in paſſione: ꝓ/
curauerat ꝑ vxorẽ Pilati ne moreret. Si/
cut ꝑ Juda oppoſitũ queſiuerat. Eſt etiã
ſciendum ꝙ licꝫ quo ad naturalia diabo/
lus nõ fallat: vt dicit ſanctus Tho. j. ꝑte
q. lviij. ꝛ ij. di. vij. ꝛ mgr. q. xvj. ſecus quo
ad gratuita que ex voluntate dei pendet
Et in talib poteſt ſucceſſiue ad eundem

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

fīnē ordinare oppoſita tentatiue: puta ad ſtabilitatē ſui regni: vel ad finē ſue ſupbie ipam mortē ⁊ ipam vitam chꝛi. Vñ dicit Chryſ. ſup Matth. ꝙ hic diabolus fuit excecatus: qꝛ ex ieiunio quadraginta dierum debuiſſet ꝯcludere chriſti diuinitatē potius ꝙ̃ ex eius eſurie humanitatē. Et vt dicit q̃uis Moyſes ⁊ Helias tāto tēpore ieiunauerint: tamē ieiunādo eſuriebant: nō aūt chriſtus: ſed ſolum poſt ieiuniū. Sed item arguo ꝙ diabolus ante chriſti paſſionem cognouerit chriſti diuinitatem. Nam chꝛs ſe deū dicebat: ⁊ hoc miraculis ꝓbabat. ergo neceſſario diabolus hoc credebat. quia ipe ſcit deū nō poſſe atteſtari falſitati. ⁊ ſcit ſi aliqͦd fit miraculū: fit a deo in teſtimoniū doctrine alicuius. Nam cum agnoſcat totā naturā: ſi quid fiat ſupra naturā hoc nouit. Et ideo cogit credere: nō aūt nos quib9 nō cōſtat ꝙ hoc miraculū vel illō ſit a deo. Ad hoc dico ꝙ argumentū forte ꝯcluderet ſi deū ꝑ naturā chriſtus ſe clare ⁊ patenter dixiſſet: quod nō faciebat ſaltem quando miracula faciebat in teſtimoniū ſue doctrīe. Vel ſi aliquando hoc dixit clare tūc ꝓhibuit id demonē percipere. ſicut ⁊ ꝓhibuit eum ſcrutari virginitatē ſue matrꝭ: vt alſ dictum eſt. Item contra. qꝛ chriſtus ꝓpria auctoritate faciebat miracula qͦd eſt dei ꝓprium. Ad hoc dico ꝙ diabolo non ꝯſtabat clare de hoc. Potuit eñ chriſtus etiā dato ꝙ eſſet homo purus facere miracula ex poteſtate. i. aliqua ſupnaturali virtute exiſtente in eo ad tempus vel etiā ſemꝑ ſi deo placuiſſet: ꝑ quā effectum miraculi ꝓduxiſſet eo modo quo nūc ſacramenta noue legis per ꝟtutem ſpūalem in eis exiſtentē agunt ad gratiam. Vñ Grego. dicit ꝙ ſancti viri miracula faciūt aliquando orando: aliquādo ꝟo ex poteſtate: ſicut btūs Benedictus aſpectu oculorum ruſticū duris loris alligatū abſoluit. Et ſic diabolus credidiſſe potuit chriſtū imperare ventis ex poteſtate ſua que tamen aliā maiorē p̄ſuponeret. Vel dicendū ꝙ potuit chꝛs in corde orare ⁊ ſm mētem ſuā facere ꝓcepta demonib9 vel infirmitatib9 ꝑ dei ꝟtutem: de qua tamen in in ſuis verbis nō faciebat mentionem. et ſic poſſe fieri diabolus ſciebat. Potuit etiam chꝛs impia ⁊ miracula ſua celare diabolo. Ex dictis aūt ptꝫ qd dicendū ſit ad id qͦd obijci poſſet: qꝛ dicebat ⁊ ꝓbabat ſe habere auctoritatē dimittēdi pctā qͦd eſt dei ꝓpriū. Dicit eñ ꝙ diabolus ꝓhibebatur iſta audire: vel dubitabat vtꝝ illa autoritas eſſet pncipalis vl' ſūminiſtratoria. Voluit aūt chꝛs ſm Leo. papā ex humilitate ⁊ nō ex poteſtate aduerſariū vincere: vt hoīem plus honoraret ⁊ diabolū plus ꝯfunderet. Jō ſequit (Qui rñdens) manſuete. ⁊ forte. acſi eū nō cognoſceret (Dixit ei. Scriptū eſt) Deut. viij. Nō in ſolo pane) ſcꝫ corporali (viuit homo: ſed in oī ꝟbo qͦd ꝓcedit de ore dei) vt ptꝫ de Moyſe qui ꝟbo dei fuit quadraginta dieb9 ſpūaliter ⁊ corporaliter ſuſtētatus. Et ſic diabolus neqꝫ potuit euꝫ ad pctm̄ gule inducere: neqꝫ eius cognoſcere diuinitatē.

Sed quare chꝛs diabolum repellit ꝑ ſcripturā: Ad hoc dico ꝙ fuit ꝑmo ſm Grego. vt doceat nos magis doctrina ꝙ̃ miraculis pugnare. Et ſcdo iuxta Amb: vt oſtēdat quib9 armis impugnet diabolus. Hec ille. Sunt aūt hec arma ieiuniū: orō doctrina. Et tertio iuxta Raba. qꝛ ꝓponebat diabolū humilitatē vincere nō potētia: ⁊ nobis exemplū tribuere vt quotiens a prauis hoīb9 aliqd patimur: ad doctrinā excitemur potius ꝙ̃ ad vindictam. Temperat aūt viſum iuxta glo. ne deū illū eſſe cognoſceret. In hac pte ſūt multa documēta. Primū tāgit Chryſ. in homel. dicēs. Quiſqͦs poſt baptiſmū maiores ſuſtinēs tētatiōes: nō turberis. etenim ꝓpter hoc accepiſti nō vt nō vaces: ſed vt ꝑlieris: Jōqꝫ tentationē deus a te nō ꝓhibet. Primū vt diſcas qm̄ multo factus es fortior. Deinde vt magnitudīe donoꝝ nō extollaris. Tertio vt diabolus expientia cognoſcat ꝙ pfecte ab eo receſſiſti. Quarto vt per hoc fortior reddaris. Quinto vt crediti theſauri ſignuꝫ accipias. Neqꝫ eñ diabolus ſupueniret tibi ad tentandū: niſi te in maiori honore effectuꝫ videret. Hec ille. Et idē eſt iudiciū de quolibet ſanctoꝝ iuſto ⁊ redeūte ad penitentiā ſicut de baptizato dicēte Remigio. In ſanctificatꝭ diaboli tētamēta graſſant. Hec ille. Se-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

cundū tangit idem ibidē dicens. Ut aūt cognoſcas ꝗ̄ magnū bonū eſt ieiunium: ⁊ qualiter ſcutū eſt aduerſus diabolū chriſtus ieiunauit nō eo indigens ſed nos inſtruens. Hec ille. Tertium tangit idē dicens. Si ieiunaueris ⁊ tenteris: nō dicas: q꞉ ꝑdidi fructū ieiunij mei. Nā ⁊ſi nō ꝓfuit tibi ieiuniū tuū vt nō tēteris: tñ ꝓficiet vt a tentatoꝛibꝫ nō vincaris. Hec ille.

Moraliter etiā ſciēdū eſt ꝙ chꝛiſtus ſemel eſurijt: ⁊ q̄ꝛ comedendū nō habuit niſi lapides: vt dic. Hi ſunt viri duri q̄ nō poſſunt ad penitentiā frangi: ⁊ frigidi q̄ non pñt diuino amoꝛe inflāmari. ⁊ aridi q̄ non poſſunt roꝛe diuie grē aut lachꝛymaꝝ infundi. Hi etiā nō poſſunt incoꝛpoꝛari chꝛiſto ſed diabolo. Alia etiā vice eſurijt ⁊ nō habuit ad comedendū niſi folia: vt Marci. xxj. legit̃ de ficulnea. Sicut aūt chꝛiſtus nō comedit lapides: ita nec folia. i. verba ſed bona opa. Quotidie etiā eſurit nr̃am ſalutē ⁊ ↄuerſionē. Nā dt Chꝛyſ. Sicut ↄcupiſcibile eſt nobis comedere: ſic chꝛiſto ſaluare. Iſtū aūt cibū tantū eſurit ꝙ oſtiatim illū mendicat. Apoc. iij. Ego ſto ad oſtium ⁊ pulſo: Si q̇s audierit vocē meā ⁊ aperuerit mihi ianuā. ſ. coꝛdis: intrabo ad illū ⁊ cenabo cuꝫ illo: ⁊ ipe mecū. idest ponemus ad ſcotū ſiue ad ſymbolū ita ꝙ pctōꝛ pōat ↄtritionē: ↄfeſſionē ⁊ ſatiſfactionē: ⁊ deus remiſſionē culpe: collatiōem grē ⁊ ꝓmiſſionez glīe. Sed multi vellent comedere ſolū de alieno: ⁊ tractari bene ⁊ exponere parum.

Quantū ad ſcōm ſciendū eſt ex doctrina ſcti Tho. iij. p. q. xlj. ꝙ diabolus tentādo chꝛm̄ talē oꝛdinē tenuit: vt a leuioꝛibꝫ inciperet. qđ ſemꝑ facit ſm̄ Boꝛrā in viriſ ſpūalibꝫ. Un̄ ſicut ꝓmos parētes ꝓmo tētauit de gula dicēs. Cur p̄cepit vobis deꝰ ne comederetis ⁊c. Scđo de inani glīa dicens: Aperient̃ oculi veſtri. Et tertio de ſupbia dicens, Eritis ſicut dij. ita ⁊ circa chꝛm̄ fecit. Chꝛyſ. ſup Matth. Cū ex ꝓmiſſo chꝛi rn̄ſo nihil certū diſcere diabolꝰ potuiſſet. vtꝝ chꝛs deꝰ eſſet an hō: aſſumpſit eū ad aliā tentationē: dicēs apud ſe. Iſte q̄ fame nō vincit̃ ⁊ſi nō eſt filius dei: tñ ſctūs eſt. Ualēt eñ hoīes ſancti fame nō vinci: ſed poſtꝗ̄ cōem carnis neceſſitatē vicerūt: ꝑ vanā glīam cadunt. Jō cepit̃ eū tentare in glīa vana. Hec ille. Jđo ſequit̃ (Tūc aſſumpſit eū diabolꝰ) Aſſumpſit ſcꝫ ſm̄ aliq̄s. i. poꝛtauit Greg. Quid mirꝫ ſi ſe a diabolo ꝑmiſit in montē duci: q̄ ſe ꝑmiſit a mēbꝛis illius crucifigi. Hec ille. Qui cōiter exponit̃ ꝙ ꝑ aſſumpſit intelligit̃ poꝛtauit. qđ ⁊ Chꝛyſ. ſenſit: q̄ dicit ꝙ diabolus voluit ꝙ chꝛs videret̃ q̄ſi volans: ⁊ inde inaniter eleuaret̃. Et ſilr̄ idez ſenſit ⁊ Raba. Uel ſm̄ alios aſſūpſit. i. duxit ſecū eum ad ſe. i. ad ſocietatē ſuā ſumendo: ſicut chꝛs dicit̃ aſſumpſiſſe Petꝝ ⁊ Jacobū ⁊ Joannē: q̄s tñ non poꝛtauit: vt ptꝫ Mat. xij. (In ſanctā ciuitatē) Rabanus. Sancta ciuitas hieruſalē dicebatur: in qua templū dei erat: ⁊ ſctāſctōꝝ: et cultus vnius dei ſm̄ legē Moyſi. Hec ille. Non ḡ erat ſancta rōne ciuiū: (Et ſtatuit eum ſupra pinnaculum templi)

Ad intellectū huius ſciendū eſt ex Joſepho. vj. de bello iudaico ⁊ alijs auctoꝛibus ꝙ templū dupl'r dicit̃. Uno. ſ. modo domus facta in v̇tice montis moꝛia. de q̄ habes in dñica ꝓma aduentus. Alio modo ſumit̃ templū ꝓ atrijs. i. plateis q̄ erāt circa iſtam domū. Nā cum ille mons eſſet ex aliqua ꝑte p̄ruptus triplici muro erat circūdatus quaſi coꝛona pape. ⁊ a pꝛimo muro ad ſcđm̄ erat magna planicies: ⁊ ſimiliter a ſcđo ad tertiū: ⁊ a tertio ad templū. In ꝓma platea poterāt eſſe etiā gentiles. In ſcđa ꝓo ſolū iudei ⁊ erat diuiſa in duas partes ꝓ viris ⁊ feminis. In tertia ꝓo ſoli ſacerdotes ⁊ leuite: q̄ in ea ſacrificabāt ⁊ pſallebāt. ⁊ ↄuerſi ad populū exiſtentē in ſcđa platea p̄dicabāt. Quid ḡ ſit pinnaculū tēpli nō eſt claꝝ: ꝗ̄uis ↄſtet ꝙ erat locus eminens. Gloſa q̄dā dt ꝙ erat ſedes doctoꝝ. Alij ꝓo vt Anſel. ⁊ Raba. ⁊ Nico. de Lyra. ⁊ multi alij dicunt: ꝙ erat tectū templi ſiue q̄ddā deambulatoꝛiū: vel appodiamentū: vt ita dicā. ne ambulātes ꝑ tecti extremitatē ꝓpter incautelā caderēt. Tecta eñ in regioībꝫ illis erāt plana ſicut q̄ddam pauimentū. Beda ꝓo dicit ꝙ erat q̄ddam tabulatū ſiue deambulatoꝛiū. Et omnia iſta poſſunt eſſe ↄſona. Pro quo ſciendū eſt ꝙ iſtud pinnaculū quicq̄d fuerit nō potuit eſſe in tēplo.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

interioꝛi: ſi fuit ſedes doctoꝝ vel locꝰ ꝓpe
vt cōmuniter tenet: ꝓpter h̄ illa ſedes erat
locus accōmodatus diabolo de inani glo
ria tentare cupienti. tū quia tectū eiꝰ erat
teſte Joſepho plenū verubus acutiſſimis
ne aues ſup illo inſiderent: ideo ibi ñ erāt
deambulatoꝛia. tum quia dato ꝙ ibi fuiſ-
ſent: cū illa domus eſſet alta centū cubitis
nō poterat ibi eſſe locus vel ſedes doctoꝝ.
Et dato ꝙ ibi potuiſſet eſſe ſedes talis in
imo in aliquo tabulatu extra muꝝ templi
tamē ad plateā illaȝ nō intrabant laici vt
audirent ꝟbum dei. Vñ oēs dicūt ꝙ i ſe-
cūdo atrio fiebāt ſmones ad populū. Di
camꝰ ḡ ꝙ pinna eſt ſummitas cuiuſcȝ rei:
ſed ꝓprie domus aut muri. Jn muro ḡ di
uidente ſacerdotes a laicis erat deambu-
latoꝛiū vel tabulatū: aut ſuper muro: aut
ſup extremitate alicuius porticus ꝯtigue
muro: ⁊ ibi erat ſedes doctoꝝ q̄ non dice-
bat pinnaculū: ſȝ erat in pinnaculo. i. tecto
vel deambulatoꝛio. hic ḡ diabolus eū ſta-
tuit. i. depoſuit ſm Chꝛyſ. mētē ⁊ Grego
rij: vt dicit Ul' ſtatuit id ē vſcȝ illuc duxit
ibi ſiſtendo. Et ſm glo. volēs diabolus d
inani glia chꝛiſtuȝ tentare ibi eum ſtatuit:
vbi multos ſe nouerat hoc vicio decepiſſe

Et nota ꝙ dicit Chꝛyſ. diabolū poꝛtaſſe
illuc chꝛm̄ vt inani gloꝛia eleuaret dū po-
pulus videret eum quaſi volantē. ſed ipſe
egit vt a nullo videret (Et dixit ei: Si fi-
liꝰ dei es mitte te deoꝛſum) Hiero. Jn oī-
bus tentatiōibꝫ h̄ agit diabolus vt intelli
gat ſi filius dei ſit. Hec ille. Nō dixit: aſcē
de i celum. aut vola per aerem: ſȝ mitte te
deoꝛſum ſm Rabanū. qꝛ illa vox illi ꝯue
nit q̇ omnes ſatagit p̄cipitare. Et idē di-
cit Chꝛyſ. (Scriptū eſt em̄) de te in pſal-
mo (quia angelis ſuis mandauit de te: ⁊ i
manibꝫ tollent te ne foꝛte offēdas ad lapi-
dem pedem tuū) Ubi ſciendū ſm Hiero.
ꝙ diabolus male allegat ſcripturaȝ: quia
non intelligitur de chꝛiſto ſed de viro ſctō
Non em̄ vt ait Chꝛyſ. filius dei poꝛtatur
ab angelis ſed econuerſo. Exponit autem
illud ſm gloſam: quia deus mandauit an
gelis ſuis de iuſto viro: vt in manibꝫ. i. au-
xilijs ſuis: tollant eū. ne foꝛte offendat pe
dem. i. affectū mentis ad lapidem. i. ad oc
caſionem peccati vel ruine. Chꝛs ꝟo ſcri
pturam cōuenienter allegat cum ſubdit:
(Ait illi Jeſus rurſum. Scriptū eſt) Deu
tero. vj (non tentabis dñm deū tuū) Eſt
aūt ſciendū ex ſctō Tho. ij. ij. q. xcvij. ꝙ tē
tare deū factꝫ explicite eſt cōmittere ſe di-
uino auxilio ſine neceſſitate vl' vtilitate in-
tendendo experimentum ſumere de deo.
Jnterpretatiue ꝟo hoc fit quando nō eſt
talis intentio ſi ſit tale factum vt dictū eſt
Cum ḡ chꝛiſtus aliter potuiſſet deſcende
re ⁊ nō eſſet aliqua vtilitas ꝙ ſe p̄cipitaret
ſi hoc feciſſet tentaſſet dñm ſaltem interp̄-
tatiue. Augꝰ contra Fauſtum. Pertinet
autē ad ſanā doctrinā quādo homo habȝ
quid faciat: non tentare deum ſuum Hec
ille. Jn hac parte ſunt aliqua documēta
in ſenſu moꝛali. Primuȝ tangit Hierony.
dicens. Dicit autē diabolus: mitte te. qꝛ
vox diaboli qui ſemper hoīes cadere de-
oꝛſum deſiderat: perſuadere poteſt: p̄eci-
pitare nō poteſt. Hec ille. Ambꝛoſiꝰ libro
de paradiſo. Accepit quidem tentandi li
centiā: ſed nō copiā ſubuertēdi: niſi ſua ſpō
te labatur infirmus animus qui ſibi auxi
lium non nouit accerſire. Hec ille. Secū-
dum tangit Ambꝛoſius ſuper Lucam di
cens. Sathanas trāſfigurat ſe in angeluȝ
lucis: ⁊ de ſcripturis ip̄is diuinis laqueuȝ
fidelibus parat. Utitur enim teſtimonijs
ſcripturarum: non vt doceat: ſed vt fallat.
Hec ille. Tertium ꝟo tangit Rabanꝰ di-
cens. Notandū eſt autē ꝙ ſaluatoꝛ noſter
licȝ permiſiſſȝ ſe a diabolo ſupra pinnacu
lum templi poꝛtare: tamen renuit ad ipe
rium eius deſcendere: nobis exemplū do-
nās: vt quiſquis imperauerit viam verita
tis artam: nos aſcendere obtemperemꝰ.
Siquis autem vult nos de altitudine ve
ritatis ⁊ virtutum: ad ima erroꝛis ⁊ vicio-
rum p̄cipitare nō illum audiamꝰ. Hec
ille. Eſt aūt ⁊ aliud documentum. ſcȝ ꝙ
multum debemus de chꝛiſti pietate in ten
tatione confidere. Nam ipſe licȝ ꝓpter mul
ta voluerit tentari: tamen aplꝰs vnam ra
tionem ad Hebreos. iiij. aſſignat dicens.
Non habemus pontificem qui non poſſit
compati infirmitatibus noſtris tentatuȝ
per omnia. quaſi velit dicere. Jdeo tenta
ri voluit: vt compati ſciret. Nemo em̄ mo
uetur ad compatiendum niſi paſſionem

nouerit: quod tripliciter cõtigit.ſ.auditu.
vt cum audio paſſionẽ illataʒ eſſe grauẽ.
⁊ viſu: vt cum video patiẽtẽ eiulare: ⁊ tũc
magis cognoſco ⁊ cõpatior. ⁊ ꝑ experien⸗
tiã q generat ꝑfectam cognitionẽ ⁊ cõpaſ⸗
ſionẽ. Igit̃ chr̃s ex experientia noſtrarum miſe
riarum eſt factus valde miſericors: iuxta illð
Heb.ij. Debuit ꝑ oia fr̃ibus aſſimulari vt
miſericors fieret. Vñ apl̃s tãdẽ ad Heb.
iiij. poſtq̃ꝫ dixerat põtificẽ tẽtatũ ⁊c.ſbiũ⸗
xit Adeam⁹ igit̃ cũ fiducia ad thronũ gr̃e
ei⁹.ſ.ieſu chr̃i dñi nr̃i.

Quantũ ad tertiũ ſic dic̃ Chryſ. Dia⸗
bolus ex ſcðo rñſo incertus trãſit ad ter⸗
tiam tentationẽ. Quia eñ chr̃s retia ven
tris diruperat: retia vane glorie trãſierat:
ponit ei retia auaricie. Hec ille. Nec hoc
eſt ꝯ id qð diximus⁹: tertiã tentationem fu
iſſe ſupbiam. qꝛ ſm nomen licet auaricia
videat̃ ſoluʒ ad pecuniã ptinere: vñ dicat̃
auarus quaſi auid⁹ eris. Vñ ⁊ grece aua
ricia dicitur philargiria. id ẽ amor argẽti
tñ extẽſo noĩe etiã auaricia eſt qñ ſup mo⸗
dum ſublimitas ambit̃: vt dicit btũs Gre
go. Et ꝓbat. qꝛ Paulus Phil.ij. dixit de
chr̃o. nõ rapinã arbitratus eſt eſſe ſe equa
lẽ deo. i. ſi ſe equaleʒ deo arbitrat⁹ eſt ex h
nihil rapuit alienũ. q. d. Si non eſſet de⁹
⁊ ſe deo eq̃lem crederet: rapinã committe
ret: vſurpando ſibi qð dei eſt. qꝛ ꝓ deus
eſt: nihil ſic credens vſurpauit. Dicit̃ g̃
(Iterum aſſumpſit eũ diabolus) vt̃ portãdo
vel qð rõnabilius eſt ſm ſctm̃ Tho. eũ du
cendo (in montẽ excelſum valde) vt. ſ. plu⸗
ra poſſent inde videri ſm Chryſ. Quiſ ãt
fuerit iſte mõs nõ ẽ certũ. q̃uis magiſter
hiſto. dicat eũ fuiſſe in galilea (Et oſtẽdit
ei om̃ia regna mundi) nõ determinate ſm
Chryſ. ſed ſic̃ ſiq̃s extenſo digito diceret:
in tali ꝑte eſt tale regnũ. ⁊ i tali tale (⁊ glo
riam eorum) id eſt aurum: argentũ: lapides p̃⸗
cioſos ⁊ tpalia bona ſm Rab. Remigius
autem dicit ꝙ iſta oſtenſio fuit ſubito ⁊ in
ictu oculi: ſeu in momento tp̃is vt dicitur
Luc.iiij. Et dicit ꝙ fuit miraculoſa. id eſt
ſupra naturam hominis ꝑ aliquã p̃ſtigio
ſam apparitionem diabolo mouente phã⸗
taſiam: vel ſubijciẽdo oculis aliquas ima
gines: ſicut ⁊ btõ Benedicto oſtẽſus ẽ to
tus mundus in q̃dam lumine. Sed vt di⸗
cit btũs Tho. ſuper Matt. iſta expoſitio
nõ eſt bona: qꝛ h potuiſſet i valle fieri ⁊ nõ
fuiſſet neceſſe cõſcendere montẽ. Vñ ſm
Raba. iſta diabol⁹ oſtẽdit loq̃ndo: nõ aũt
viſum amplificãdo. Nõ tñ eſt incõueniẽs
dicere iſtã oſtenſionẽ fuiſſe q̃dẽ in mõte. ⁊
etiã ſm viſionẽ naturaliter homini poſſi⸗
bilẽ. ⁊ ſm expoſitionẽ factã ꝓboren⁹ a dia
bolo: ⁊ vlteri⁹ ꝑ aliqð op⁹ diabolicũ ꝑ qð
ſupplebat̃ illud qð naturalit̃ viſus chriſti
nõ poterat. qꝛ hoc videt̃ velle Lucas qui
dĩ iſta fuiſſe oſtenſa in momẽto temporis
Quomõ aũt diabolus poſſit facere iſtas
apparitiones miraculoſas. i. mirabiles et
p̃ſtigioſas: forte alibi dicem⁹ diffuſe. Sꝫ
nũc breuiter ſciendũ eſt: ꝙ ſicut aĩa huma
na que eſt infima inter ſpirit⁹ immortales
aliqð corp⁹. ſ. humanũ mouet ad libituʒ.
ſed tñ ad illud eſt limitata ꝓpter ſue ꝟtutꝭ
exiguitatẽ. ita alij ſpũs ſupiores creati poſ
ſunt aliq̃ corpa ad nutũ mouere localit̃: ñ
tñ vſq̃quaq̃ꝫ: ſꝫ vſq; ad certũ t̃minũ ꝓpt̃ ſue
ꝟtutis limitationẽ q finita ẽ. Vñ null⁹ eo⸗
rũ poſſet mouere totũ vnũ elemẽtũ: qꝛ eẽt
ꝑuertere ordinẽ nature. Quilibet tñ eorũ
põt mouere oĩa corpa generabilia ⁊ corru
ptibilia ſm ſctm̃ Tho. ⁊ Aug. ⁊ vnã partẽ
elemẽti alicui⁹ puta montẽ vnũ. qꝛ ſi iferi⸗
ores int̃ eos mouẽt corpa celeſtia: reſpectu
q̃rum iſta fere nihil ſũt. multo magis poſſũt
mouere iſta ſaltẽ illi q ſũt ſupiores moto⸗
ribus orbiũ ordine nature. Igit̃ diabol⁹ po⸗
teſt facere oẽs effectus q fiũt ꝑ naturalia
corpora: qꝛ illa põt mouẽdo applicare ad
effectũ: puta ſanitatis vel infirmitatꝭ. Igi
tur põt ꝓmo facere apparitiões in phãta⸗
ſia: imp̃mendo ei nõ phãtaſmata noua ſꝫ
antiq̃ mouẽdo q ſunt in ſpiritibus. i. q̃buſ⸗
dam corpoꝛalibus ſubtilibus: ſicut fit in ſomno
Et hoc taʒ vehemẽter: vt aliquis credat
ſe etiã exterioribus oculis videre: ſicut appa
ret i dormiẽtibus qui quãdoq; ſe credũt ire
ad ludũ ⁊ in freneticis. Et ſcðo q̃ ad ocu
los exteriores figurando ⁊ colorãdo aereʒ
ſub diuerſis ſpeciebus rerum: ſicut beato anto
nio apparuit ſub forma argenti. Et tertio
eadem rõne faciendo apparere imagiẽs i
aliq̃ corpore terſo puta vngue vel aqua: ſi⸗
cut fit in p̃ſtigijs q̃bus furta exq̃runtur. In
chr̃o aũt potuit locũ hr̃e ſcðm ⁊ tertium.

ſʒ nō ꝑmū.nec chr̄o volēte:qꝛ vires ei⁹ aīe
ſubijciebant oīno. Vñ dt Grego. ꝙ oīs il
la tentatio foris nō intus fuit (Et dixit ei
Hec oīa tibi dabo). Preſupponit hic dia⸗
bolus ꝙ ipē poſſit iſta diſtribuere ad libi⸗
tū. Vñ ⁊ ſm Lucā.iiij.dixit: cui volo do
illā:ſed mentit chr̄o ſm Hiero. ⁊ Chryſ.
qḋ ptʒ.qꝛ iſta regna aliq̄n a deo data ſan⸗
ctis hoīb⁹ legimus. Nec tn̄ eſt negandum
q̄n ꝑmittēte deo diabolus poſſit aliquib⁹
ſuggerere vt aliquē regē faciāt: ⁊ ei ꝑbere
auxiliū in diuitijs ⁊ hmōi:cū ipē ſciat oēs
theſauros abſcōditos:⁊ de eis habeat cu
rā vt eos reſeruet antichr̄o ſm aliq̄s. Ex
hoc aūt loco manichei nō aduertentes ꝙ
diabolus mendax eſt :dixerūt eū oīm viſi
biliū ſicut dn̄m :ita ⁊ creatorē eſſe:qḋ fal⸗
ſum patʒ in Geneſi: vbi iſta a deo ꝯdita le
gunt(ſi cadēs adorauerís me) Gloſa. Ec
ce antiqua diaboli ſupbia. Sicut ei in ce⸗
lo voluit ſe ſimilē deo facere:ita nunc vo⸗
lebat diuinū cultū ſibi vſurpare. Hec illa
Eſt aūt ſciendū ex doctrina ſcti Tho⸗
me allegata p Joannē capreolū.ij.di.iiij.
ꝙ diaboli pctm̄ fuit:qꝛ appetijt bonū:id ē
ſupnaturalē felicitatē:ſed male ſiue inde⸗
bite appetijt:qꝛ nō cogitauit de modo ha
bendi illā:cū debuiſſet cogitare ꝙ ex mi⸗
ſericordia dei illā accipe debuiſſʒ. Jō dia
bolus nō appetijt ſe eſſe deū:qꝛ ſciuit hoc
eſſe impoſſibile. necꝫ eē equalē deo ſimpli
citer:qꝛ etiā hoc ſciuit naturaliter eſſe im
poſſibile.ſed appetijt ſe eſſe equaliter vl' ſi
milē ſm quid.qꝛ.ſ. ſicut deus eſt btūs nō
ab alio btificatus :ita ipſe appetijt ſe eſſe
btm̄ nō appetēdo hoc ab alio. Nō qꝛ pro⸗
pria ꝟtute crediderit aut voluerit ſe felici
tatē ſupnam habituꝝ:ſed quia nec de ſua
nec de diuina ꝟtute cogitauit. Perſeue⸗
rat aut ſemp in iſto appetitu:qꝛ poſt vnaʒ
electionē eſt in termino ⁊ penitere nō pōt:
ſicut necꝫ homo poſt mortē. vt ptʒ ex ſctō
Thoma vbicꝫ. Vñ dicit Damaſ. Qḋ fa
cit homib⁹ mors: hoc angelis fecit caſus
ſcʒ in pctm̄. Addidit aūt multa pctā poſt
iſtud. ⁊ inter cetera pctm̄ inuidie. vt ptʒ p
ſctm̄ Tho.j.pte.q.lxiij. Jdeo vult q̄ntum
pt vſurpare honorē diuinū. Et q̄uis ido
latria quā ſemiauit ſit extincta: tn̄ querit
ſemp occulte qui eū venerent (Tunc dixit
ei Jeſus) iam volēs finē tentādi ei impo⸗
nere ſm Chryſ.ſup Matt.(Vade ſatha
na) Sathanas ſm aliq̄s latine ſonat ad⸗
uerſariū.iō Petrus: qꝛ voluit cōtradicere
chr̄o Matth.xvj.vocat⁹ eſt ab eo ſatha⸗
nas. Sed ſm Hiero.btō Petro dixit: va
de retro me ſathana.i. ſeq̄re me: vt velis
qḋ volo:⁊ ne ſis ꝯtrari⁹ mee volūtati. Di
abolo aūt tanꝫ obſtinato non dixit: vade
retro me, ſed vade.ſ.in abyſſum ſeu ignem
eternū. Remigi⁹. Vel ſm alia exēplaria
(Vade retro ſathana).i. reminiſcere ⁊ re
cordare in q̄nta glīa ꝯdit⁹ fuiſti. ⁊ in q̄ntā
miſeriā cecidiſti. Hec ille (Scriptū eſt ei)
Deut.vj.(Dn̄m deū tuū).i.ſanctā trinita
tē: ſm Aug.(adorabis) adoratōe latrie: q̄
debita eſt ſoli ꝑncipio oīm bonoꝝ (⁊ illi ſo
li ſeruies).i.cultū latrie exhibebis ſm Au
gu.x.de ciui.dei. Nā latria interꝑtat ſerui
tus. Poſſumus aūt ⁊ hoīb⁹ ſuire:ſed non
tali cultu ⁊ ſeruitute.ſed poſſum⁹ eos du⸗
lia venerari. Ego puto ꝙ ſicut chr̄s cela⸗
uit ſe eſſe filiū dei:ita ⁊ diſſimulauit ſe co⸗
gnoſcere ſathanā. ⁊ ꝙ ſathanas transfor⸗
matus eſt in aliquā effigiē ſancti viri: pu⸗
ta eremite vt aliq̄ dicūt. Nunc aūt chr̄us
oñdit ſe eū cognoſcere. Vñ diabolus ſta⸗
tim ꝯfuſus diſceſſit tanꝫ deprehēſus. Quā⸗
uis etiā poſſit dici: vt dt Chryſ. ꝙ ſpūſſan
ctus excuſſit illū a chr̄o. Jgit (Tūc reliq̄t
eū diabol⁹) abiens triſtis ⁊ ꝯfuſus. No
tandū ꝓ has tentatiōes fuiſſe tres.qꝛ di
abolus habet tria retia.ſ.ꝑcipua ſup mun
dū: vt q̄cunꝫ euaſerit de retib⁹ gule inci⸗
dat in retia ſupbie. ⁊ q̄ hec euaſerit icidat
in retia vane glie. Et ſi q̄ras. Quare deus
ꝑmittat diabolū habere tot retia? Rn̄det
Gorra. ꝙ expedit nobis vt p ea tentemur
Primo ad humilitatē ⁊ cautelam. Eccl.
xxxiiij. Qui nō eſt tētatus q̄d ſcit: Scdo
ad cōpaſſionē addiſcendā. Vñ Paul⁹ ad
Heb.iiij.poſtꝫ dixerat ꝙ nō habem⁹ pō⸗
tificē q̄ nō poſſit cōpati infirmitatib⁹ nr̄is:
ſubiunxit.tentatū p oīa p ſilitudine abſꝫ
pctō. Tertio ad coronā ꝓmerendā. Jaco.
j. Beatus vir q̄ ſuffert tentatiōes. No⸗
tandū eſt etiā ꝙ tūc reliquiſſe eum diabo⸗
lus dicit nō ſimpliciter ſed ad tps: vt dic
Lucas.qꝛ.ſ. tpe paſſiōis regreſſus eſt ad
eius mortē ꝓcurandā. Et qꝛ victores cō⸗

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ſueuerãt honorari, ideo ſequit(Et ecce an
geli acceſſerũt) ſm Chryſ. Nõ dr deſcẽde
runt ſz acceſſerũt, qꝛ cũ ſemꝑ eſſent in ob
ſequiũ chri in terra: receſſerãt ab eo vt da
rent diabolo locũ ꝛ audaciã inuadẽdi (ꝛ
miniſtrabãt ei) ſicut ſui dño ſuo. ex q̃ chri
diuinitas manifeſtat. Greg. in home. Ho
mo eſt quẽ diabolꝰ tentat. ꝛ idẽipe deꝰ eſt
cui ab angelis miſtrat. Hec ille. Statim
aũt poſt tẽtationẽ dicũt angeli acceſſiſſe.
Primo ſm Chryſ. vt oſtẽderet dignitas
chri cui angeli ſemꝑ in miſteriũ adeſſent.
Scdo iuxta eũdẽ: ad oñdendã ãgelicã cu
ſtodiã fieri circa hoies. Põt aũt addi ter
tio ad oñdendũ ꝙ ei q̃ diabolũ vicerit ſta
tim adeſt ſpũalis ꝯſolatio maioꝛ ſolito. ꝛ
Quarto ad oſtẽdendũ ꝙ dũ ſumus in pu
gna adeſt q̃dẽ auxiliũ diuinũ: ſed tñ ad bo
nũ nrm expectat deus videre certamen: vt
chrs dixit Antonio. Chryſ. ſuꝑ Matth.
In qbꝫ aũt rebꝫ illi miniſtrabãt ſcire non
poſſumus: vtꝝ ad ſanatiões infirmitatũ:
an ad correctionẽ aiaꝝ: an ad effugationẽ
demonũ q̃ omnia ꝑ angelos facit. vñ eis
facientibꝫ ipe facere videt. tñ manifeſtuz
eſt ꝙ nõ ꝓpter neceſſitatẽ impotẽtie eius
miniſtrabãt: ſed ꝓpter honorẽ potẽtie ipſi
us. Non eñi dr ꝙ adiuuẽt eũ: ſed ꝙ mini
ſtrent. Hec ille. Sed qꝛ in diuina ſcptura
freqñter ꝑ miniſteriũ accipit exhibitio ali
mentoꝝ. ꝛ qꝛ chrs eſuriebat ꝛ erat ſolus
in mõte: credo ꝙ miſtrabãt ei. qꝛ detule
rũt ei cibũ ꝛ etiã miſtrabãt ei eo mõ q̃ dic
Chryſ. Aduertendũ eſt aũt ꝙ ſicut dr
Aug. de ꝯſen. euã. Lucas nõ narrat iſtas
tentatiões factas iſto ordine Matthe
us, ſed dũmõ facte ſint nihil refert: qꝛ nec
Lucas illũ ordinẽ aſſerit. licz illo ordine
ex aliqua cauſa narret. Sicut aũt dr glo:
Mattheꝰ videt ꝯſideraſſe ordinẽ tẽtatio
nis Ade: ꝛ illo ordine expoſuiſſe tẽtatões
chri. Sz i rei ꝟitate ordo videt fuiſſe quẽ
tetigit Lucas. vt. ſ. ꝓma fuerit de gula. ſe
cũda de ſuꝑbia i mõte. tertia dẽ inani glia
in hierlm. Sctũs Tho. ãt nec ſuꝑ Mat.
nec in. iij. pte. q. xlij. videt determinare q̃s
fuerit verus ordo. ſed mihi videt ꝙ ille ſit
quẽ tenuit Matth. qꝛ poſt increpatiõem
ſathane nulla fuit tentatio cũ abſceſſerit a
chro. increpatio aũt fuit qñ ille tetigit ho
norẽ dei: vt dicet. hoc aũt fuit in mõte ſm
Mat. ꝛ Lucã. ꝛ ꝯſeqñter in mõte fuit vl
tima tẽtatio Eſt etiã notãdũ ꝙ ex ſcptu
ra colligimus q̃ter angelos chro fuiſſe et
aſtitiſſe. Primo tpe tentatõis vt hic. Se
cũdo tpe paſſionis ſeu tribulatõis in hoꝛ
to: vt Luc. xxij. Tertio poſt reſurrectionẽ
vt Matt. xxviij. ꝛ Quarto tpe aſcẽſiõis
in celũ. iuxta illud: ꝓuenerunt ꝓncipes ꝛc.
Et h̃ in ſignũ ꝙ debeamꝰ eoꝝ auxiliũ ma
xime iploꝛare tpe tẽtatõis ne ſuccũbamꝰ:
ꝛ anguſtie ne impatiẽter feramus: ꝛ tpe q̃
ſurreximꝰ a pctõ ne recidiuemꝰ. ꝛ tpe moꝛ
tis ne ꝑiclitemur: ſed itinere recto ducant
nos ad dñm. Adiuuãt ãt nos orãdo ꝑ cõ
paſſionẽ: ꝛ dirigẽdo ꝑ illũinationẽ: ꝛ inflã
mãdo affectũ ꝑ interiorẽ locutõem ſeu ex
hortationẽ: ꝛ cõprimẽdo diabolicã ptãtẽ
ne ſeuiat q̃ntũlibet. In hac aũt pte ſũt
adhuc multa documenta in ſenſu morali
Primũ tãgit Amb. ſuꝑ illo ꝟbo: hec oia
dicẽs. Habet aũt ambitio domeſticũ ꝑi
culũ. Ut eñi dñet alijs ꝑus fuit. Curuat
obſeq̃o vt honori donet: ꝛ dũ vult eſſe ſub
limioꝛ fit remiſſioꝛ. Hec ille. Scdm tãgit
Chryſ. ſuꝑ Mat. ſuꝑ illo ꝟbo: Vade ſa
thana: dĩ. Videdũ ãt qꝛ chrs paſſus fu
it tentatiõis iniuriã dicẽte diabolo: Si fi
lius dei es mitte te deorſuz: ꝛ nõ eſt turba
tus: nec diabolũ icrepauit. Nũc aũt qñ di
abolꝰ dei ſibi vſurpauit honorẽ: exaſpera
tus eſt ꝛ eũ repulit dicẽs. Vade ſathana:
vt illiꝰ exẽplo diſcamꝰ nras q̃dez iniurias
magnanimitate ſuſtinere. dei aũt iiurias
neq̃ ad auditũ ſufferre: qm in ꝓprijs iniu
rijs eſſe quẽpiã patiẽtẽ laudabile eſt. iniu
rias aũt dei diſſimulare nimis eſt impiuz.
Hec ille. Tertiũ tandẽ idẽ ibidẽ ſuꝑ illo
ꝟbo: tũc reliq̃t eũ diabolꝰ dicens. Hoc ad
nram ꝓficit ꝯſolationẽ: qꝛ nõ tãdiu hoies
dei diabolꝰ tẽtat q̃ndiu vult: ſz q̃ndiu chrs
ꝑmittit. Et ſi eũ ꝑmittat pauliſper tẽtare
tñ repellit ꝓpter infirmã naturã. Hec ille

Feria ſcda poſt dñicã primã in Quadrageſima.

Textus euãg. Mat. xxv.

Cum venerit filius ho
minis i maieſtate ſua

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN